

Recital in de Vest op dinsdag 22 september 2020 door

Daniël van der Hoeven
piano

Programma

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Franse suite in Es gr. BWV 815 (1722)

* Allemande

* Courante

* Sarabande

* Gavotte

* Menuet

* Air

* Gigue

Johann Sebastian Bach

Chaconne uit Partita voor viool nr. 2 in d kl.

BWV 1004 (1722), bewerkt voor klavier door

David Schulenberg

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Sonate no. 8, op. 13, "Pathétique" (1798/9)

* Grave - Allegro di moto e con brio

* Adagio cantabile

* Rondo: Allegro

Maurice Ravel (1875-1937)

La Valse (1920)

Van 1717 tot 1723 was Bach werkzaam als hofkapelmeester in Köthen, waar hij geacht werd vooral wereldlijke muziek te schrijven en daarvoor zeer ruim betaald werd. Van dat hofmuziekrepertoire is vermoedelijk maar een klein deel overgebleven. Daartoe behoren onder meer de "Franse suites", waarvan de vierde vanavond door Daniël van der Hoeven wordt uitgevoerd. Vermoedelijk zijn deze suites in oorsprong didactische werken; in ieder geval zijn er nogal wat kopieën van leerlingen van Bach bewaard gebleven. Een eerste versie van de Franse suites is opgenomen in het "Klavierbüchlein vor Anna Magdalena Bachin (!)" dat Bach als verlaat huwelijksge-schenk in 1722 voor zijn jonge, tweede echtgenote samenstelde. Daarin komt de Franse titel "Suites pour le Clavessin (!)" voor, wat mogelijk later tot de benaming Franse suites heeft geleid. Want erg Frans zijn de suites niet. Franse componisten la-

ten hun suites - anders dan de sonate, bestaande uit een reeks gestileerde dansen - gewoonlijk beginnen met een *prélude*, die gevolgd wordt door achtereenvolgens een *allemante*, een *courante*, een *sarabande* en een *gigue*. In de Franse suites van Bach daarentegen ontbreekt de *prélude* maar volgen na de *sarabande* nog twee of drie andere dansen. Het zijn betrekkelijk korte elegante stukken, geschreven in een stijl die eerder als Italiaans dan als Frans kan worden getypeerd.

De *chaconne* die vanavond gespeeld wordt is het laatste deel van een *partita* voor viool solo. Het zeer indrukwekkende deel componeerde Bach in 1720, mogelijk als een *in memoriam* voor zijn kort daarvoor overleden echtgenote Maria Barbara. Uitgangspunt van een *chaconne* is een kort, eenvoudig thema, dat vervolgens in allerlei transformaties een groot aantal keren wordt herhaald. Het schrijven van een *chaconne* vraagt dan ook een zeer grote muzikale verbeeldingskracht. Bachs *chaconne* wordt algemeen als een van de hoogtepunten van de vioolliteratuur beschouwd. Brahms bracht zijn bewondering voor de compositie als volgt onder woorden. "Deze man heeft op slechts één notenbalk, en voor een klein instrument, een gehele wereld van de diepste gedachten en krachtigste gevoelens geschreven. Als ik me probeer voor te stellen dat ik een dergelijk stuk zou kunnen schrijven of alleen maar bedenken, dan ben ik er zeker van dat ik door een overmaat aan opwinding en emotie volledig van de kaart zou raken."

Een fascinerend aspect van de *chaconne* is de impliciete meerstemmigheid, die op de viool, toch in wezen een melodisch instrument, wordt gesuggereerd. Van het stuk bestaan talloze transcripties voor andere instrumenten. De Amerikaan David Schulenberg (1955), een groot kenner en vertolker van de klavierwerken van Bach, schreef de bewerking voor klavier.

Grande Sonate Pathétique. Dat was de titel die de uitgever gaf aan de achtste piano-sonate van Beethoven, die daar overigens volledig mee instemde. Beethoven droeg het werk op aan prins Lichnowsky, die een groot bewonderaar en ondersteuner van de componist was. Tussen beiden bestond al enige jaren een grote vriendschap, die overigens in 1806 in een daverende ruzie eindigde, toen Beethoven weigerde op diens verzoek voor een aantal Franse officieren te spelen. Beethoven schreef zijn sonate in 1798 of 1799. Mogelijk heeft hij zich laten inspireren door piano-sonate KV 457 in c klein van Mozart, waar de *Pathétique* een aantal overeenkomsten mee heeft. Het idee om het eerste deel met een dramatische, langzame inleiding te openen is wellicht overgenomen van Haydn, die zijn Londense symfonieën op die manier laat beginnen. Niettemin blijkt duidelijk uit de *Pathétique* dat Beethoven steeds meer een eigen stijl ontwikkelde en los kwam van de invloed van Haydn en Mozart. De sonate, briljant en vernieuwend, wordt algemeen beschouwd als Beethovens eerste meesterwerk voor de piano.

Wien (Wenen) zou het ballet heten dat Ravel al sinds 1906 in gedachte had als eerbetoon aan Johann Strauss, de koning van de wals. Maar na de eerste wereld-oorlog leek hem dat niet meer zo'n goed idee. Het werd dus *La Valse*, *Poème Chorégraphique*. In 1920 was het stuk eindelijk af en speelde hij het voor aan Diaghilev, die het

indertijd had besteld als muziek voor een van zijn Ballets Russes. Maar Diaghilev vond het niet geschikt. ‘Ravel, het is een meesterwerk, maar geen ballet; het is een schildering van een ballet’. Daarna kwam het nooit meer goed tussen de beide kunstenaars. Wat Ravel met La Valse wilde uitdrukken heeft vele interpretaties opgeleverd. Zelfs de ondergang van het avondland zou ermee bedoeld zijn. Maar in zijn voorwoord schrijft Ravel duidelijk dat het stuk begint met de verklanking van een langzaam optrekkende nevel, waardoor eerst een steeds groter aantal dansparen te ontwaren zijn en vervolgens de immens grote en rijk verlichte danszaal van het Weense keizerlijk hof van 1855 zichtbaar wordt. Uiteindelijk loopt de zaak uit de hand en vallen wals en feest in chaos uiteen. Naast een orkestversie schreef Ravel ook arrangementen voor één piano en voor twee piano’s.

Daniël van der Hoeven (Amerongen, 1985) studeerde bij Ellen Corver en Naum Grubert aan het Koninklijk Conservatorium. In 2010 sloot hij zijn studie af met onderscheiding. In dat jaar won hij ook de hoofdprijs, een CD-opname en de Yuri Egorov Gold Medal in het Muziek-gebouw aan 't IJ in Amsterdam. Vele prijzen later ontving hij in 2015 een 2e prijs bij zowel het Internationaal Pianoconcours van Lagny-sur-Marne (Frankrijk) als het Seattle Internationaal Pianoconcours (VS). Van der Hoeven trad behalve in Nederland op in vele Europese landen en in de VS. Hij soleerde met diverse Nederlandse orkesten, en is ook zeer actief in de kamermuziek. Zijn debuut-cd met werken van Prokofiev en Bartók kwam in 2013 uit en werd zeer positief ontvangen. In 2014 is zijn tweede cd, “Bach and Co.” verschenen. ‘Pianist’ gaf deze vijf sterren voor zowel uitvoering als opname: ‘Prachtig, de transparantie van zijn architectuur, zijn toon en de intimiteit die hij ons van tijd tot tijd doet geworden. Alsof je met de componist alleen bent en er verder niemand bij mag zijn.’